

A családi pénzügyi melléklet megjelenésének támogatója a **Magyar Nemzeti Bank**

SZÖVEG –
FEKETE FANNI

MIBŐL LEHET MEGÉLNI?

Mit tudnak a megélhetésről, és miből tudnak megélni az önállósodás kapujában álló, de még tanulmányokat folytató fiatalok? A megkérdezettek pénzügyi ismerete változó, viszont a legtöbben igen tudatosan állnak hozzá a kérdéshez.

◆ Húsz huszonévest kérdeztem meg, 17-en egyetemisták, ketten ősszel kezdik meg felsőfokú tanulmányaikat, egyikük pedig diplomás gyeden van nyolc hónapos kislíával. A legtöbben (11-en) kollégiumban laknak, öten otthon, négyen pedig albérletben. A fiatalok felének van állandó keresete – diákmunkát végeznek vagy részmunkaidőben dolgoznak – többen pedig időszakos munkákat vállalnak, például tanítanak vagy bébisitterkednek. Nagy részüket (14 fő) támogatják a szülők.

Kamaszkora óta dolgozik a történelem-magyar szakos Hadarits Zsombor: a gimnázium alatt nyári munkát vállalt, jelenleg pedig egy ruhabolt részmunkaidős eladója. Az albérletben élő fiú a lakhatás mellett étkezésre és programokra költ. Évente kétszer utazik külföldre – nyáron nyaralni, télen pedig Ausztriába snowboardozni –, emellett a nagyobb hazai fesztiválokon is részt vesz. „A nyár többszázézes kiadással jár, így év végére pár tízezer forintom marad. Cserébe viszont rengeteg élménnyel gazdagodom, ami többet ér, mint egy jelentős összeg a számlámon” – magyarázza.

Fehér Petra és férje, Viktor egyetemre járnak: a lány a PTE angol-történelem tanár szakos hallgatója, párja pedig néprajz doktoriját csinálja. Jelenleg Petra nagybátyjának házában élnek, de hamarosan saját házba költöznek, amit megtakarításukból és családi segítséggel vásároltak, a korszerűsítéshez pedig hitelt vesznek fel, és babaváró támogatást is igényeltek. Teljes állása még

egyiküknek sincs (Viktor a PhD mellett októbertől fog nyolc órában dolgozni az Újvidéki Egyetem Szabadkai Tanítóképzőjén). Az ösztöndíj mellett konferenciákra járnak és publikációkat írnak, így nagyobb eséllyel indulhatnak pályázatokon. „Viktossal többek között egy marokkói konferencián is előadtunk, ahol mindkettőnket 500 euróval díjaztak, így egy hetet tudtunk tölteni az országban” – meséli Petra. Kolozsváron fél évet voltak kint Erasmuson, onnan a kapott ösztöndíj egy részét haza tudták hozni. Életformájuk hátránya, hogy nem minden hónapban érkezik pénz a számlájukra, így egy alkalmazás segítségével készítenek beosztást.

A salzburgi Mozarteum Egyetem zenepedagógia szakára megy Tuska Regina, aki korábban a Salzburgi Egyetemen folytatott tanulmányokat, így már tudja, kiköltözve mennyi kiadással kell számolnia. A kollégiumi szoba 309 euró, a féléves buszbérlet 125, az étkezés pedig körülbelül 300, de ezen igyekszik spórolni, magának főz. A költségeket szülei fedezik, a tanévkezdésig egy galériában dolgozik részmunkaidőben, keresetéből német nyelvvórát tudja állni. „Próbálok csak a legszükségesebb dolgokra költeni, csupán egyszer leptem meg magam egy drágább ruhával, mivel a koncertruháim elhasználódtak. Másrészt, egy csinos darab növeli az ember önbizalmát a színpadon: azóta leggyakrabban ebben léptem fel, és tudom, hogy még jó pár évig használni fogom” – mondja.

BANKKÁRTYÁVAL ÉS TANÁCSOKKAL FELVÉRTÉZVE

Függetlenül attól, hogy van-e önálló keresetük, bankszámlával és bankkártyával mindegyik fiatal rendelkezik. Sokan 18. születésnapjuk után, mások az egyetemkezdeskor, a várható ösztöndíj miatt nyitottak számlát. A fiatalok véleménye megoszlik a kártyahasználatról. Brigitta és Petra jobban preferálják a készpénzes vásárlást. „Egy gazdasági tanulmányban azt olvastam, hogy az emberek sokkal jobban költekeznek bankkártyával, mivel nem látják, mennyi pénzt adtak ki. Én ezért mindig leveszek egy nagyobb összeget, aminek a felét a tárcámba, a másik felét egy borítékba teszem, és abból gazdálkodom a hónapban” – osztja meg Petra. Mások a kártyára voksolnak. Márk és Zsombor például azért szeretik, mert vásárlás után SMS-t kapnak az egyenlegükről.

A megkérdezettek több mint fele tisztában van családja kiadásaival, és szüleik gyakran beszélgetnek velük a pénzügyekről, Regi édesanyja például arra figyelmeztette lányait, hogy ne dőljenek be a szupermarketek akcióinak. „A piros cetlik gyakran megtévesztőek – előfordul, hogy csak száz forinttal olcsóbb az adott termék.” A fiatalok korábbi

tanulmányai során viszont nem került elő a téma, mindössze négyen említették, hogy szó volt róla az általános vagy középiskolában. A tanárnak készülő Zsombor szerint érdemes lenne a kötelező tananyagba beépíteni a pénzügyi ismereteket, ami érettségi tárgy is lehetne. „A diákok oda-vissza sorolják az Árpád-házi királyokat, de nem tudják, hogy mennyi a nettó fizetés vagy hogy mit jelent a próba-idő, pedig ezekre az ismeretekre is szükségük van” – véli.

A megkérdezettek közt kicsivel többen vannak azok, akiket pályaválasztáskor befolyásoltak az anyagiak. Olyanok is vannak, akik kompromisszumos megoldásra kényszerültek: Zsombor egy második diplomát is szeretne megszerezni, amellyel egyetemi oktatóként, pedagógusoknak taníthat pszichológiát. „Húszórás ruhabolti eladóként keresek annyit, mint amennyit főállású középiskolai tanárként fogok, és ez elszomorít.” Regi azért jelentkezett zenepedagógus képzésre, mert szülei példájából azt látta, zenészként nem lenne biztos a megélhetése, a tanítással és a koncertezéssel viszont már elegendő fizetésre számíthat. ♦

SZÖVEG –
SZABÓ EMESE

BESZÉLJÜNK A PÉNZRŐL!

A pénzügyi döntésekkel sokszor a felnőttek is küszködnek. Egyrészt nem könnyű a lehetőségeket, határokat átlátni, másrészt fontos párkapcsolati sarokpont is az elképzelések és döntések egyeztetése. A tudatos tervezés is fontos, ezt gyerekeinknek is meg kell tanítanunk. A gyerekeknek mindig a szülői példa a legfontosabb, elsőként azt követik.

◆ KINÉL VAN A KASSZAKULCS?

A pénz a házasságban nem lehet tabutéma, a feleknek muszáj átbeszélniük az ilyen jellegű kérdéseket. Viszont nem mindegy, hogyan, ugyanis a pénz körüli vita a válás egyik legbiztosabb előjelezője, minél gyakoribb, annál nagyobb az esélye a válókereset beadásának. A felmérésekből az is kiderül, hogy a pénz a házassági viták egyharmadánál téma. „Az ilyen nézeteltérések hátterében gyakran az áll, hogy nem tudjuk, a másik félnek mit jelent a pénz. Mert az alapvetően négy dolgot testesíthet meg: biztonságot, kontrollt, élvezetet és státuszt. Probléma akkor van, ha én férjként a biztonságot kötöm a pénzhez, és ha az ölünkbe pottyan egy nagyobb összeg, azt félre akarom tenni, miközben a feleségem az élvezetet látja benne, és inkább wellnesshétvégére költené” – mondja dr. Mihalec Gábor pár- és családterapeuta. Ilyenkor kezdődnek a veszekedések, mondván, a feleség elszórná a pénzt, ezért felelőtlen, a rosszabb időkre előre tervelő férj pedig fukar, fogához veri a garast. Pedig csak azt kellene megérteni, hogy a pénz az egyik félnek biztonságot jelent, a másiknak élvezetet. Emiatt lenne jó vita helyett az, hogy olyan megoldást keressünk, amely mindkét fél

szempontjait figyelembe veszi, például az összeg egyik felét eltennék tartalékba, a másiktól pedig elutaznának.

A pénzhez a hatalom kérdésköre is erősen kötődik, és ezen a téren sokan a céges gondolkodást viszik haza. Például, ha egy cégbe az alaptőke kétharmadát az egyik fél teszi be, a másik pedig csak az egyharmadát, akkor ez teljes joggal tükröződik a döntési jogokban. „Ez a gondolkodásmód házasságban nem működik, az nem egy cég, hanem két egyenrangú ember életközössége. Ennek meg kell mutatkoznia az élet minden területén, mert ha nem, akkor a házasság dinamikája könnyen átrendeződik, a feleség elkezdhet apaként tekinteni férjére, aminek negatív szexuális vonatkozása is van” – mondja a párterapeuta. Mihalec Gábor a közös kassza – külön kassza kérdéskörére is kitér. A Kaliforniai Egyetem tanulmányát idézi, amelyben egyebek mellett azt vizsgálták, hogy a párok pénzkezelése milyen összefüggésben van boldogságérzetükkel. Kiderült, hogy a helyzet külön kassza mellett a legrosszabb, azt követi a részben közös kassza. A legideálisabbnak a közös kassza bizonyult. Előnyét az adja, hogy akik közös kasszán élnek, folyamatosan

egyeztetik értékrendjüket, tudják egymásról, mit tartanak fontosnak. Emiatt pedig a kapcsolatok is gördülékenyebben működnek, könnyen meg tudnak birkózni a hatalmi egyensúlyokkal. A tanulmányból az is kiderült, hogy sokkal jobban bíznak egymásban azok a párok, akik közös kasszán vannak. Viszont ez a módszer a sok előny mellett sem mindig jó választás, szakértőnk sem ajánlja olyan esetekben, amikor a bántalmazás bármilyen szinten előkerül, függővé válik bármelyik fél, pszichés problémák állnak fenn, esetleg túl friss a kapcsolat.

NEM CSAK JÁTÉK

„Fontos, hogy már a kicsik is lássák, egy játékot meg tudunk-e venni vagy sem. Ha nem, azt is érteniük kell, hogy miért nem, tehát kell erre magyarázat. Nem érdemes ezt titokzatos kérdésként kezelni, nyíltan kell maradni” – mondja *Csupor Éva* klinikai és mentálhigiéniai gyermek- és ifjúsági szakpszichológus. Ennek kommunikálása már óvodás korban, sőt,

akár már bölcsiseknél is lehetséges. Például, ha a családfő a járványhelyzet miatt részmunkaidőre kényszerült, és amiatt csökkent a keresete, akkor a gyerekeknek el lehet magyarázni, hogy apa a vírus miatt kevesebbet dolgozik, nem kap annyi fizetést, mint korábban, így vásárolni is kevesebbet lehet. De ha visszaáll a régi rend, és apu újra többet dolgozik, lehet majd venni új játékot. A probléma ilyen megfogalmazása a kicsik szintjén is érthetővé teszi a helyzetet. A gyerekek számára azt is érdemes egyértelművé tenni, hogy ha valamire nemet mondunk, az nem azért van, mert ellenkezni akarunk vele. Ebben sokat segíthet például az, ha bevásárlás közben a gyerekek is hallják, minek milyen értéke van.

Amellett, hogy a szülők betekintést engednek a való életbe, az ovisoknak hasznosak lehetnek a pénztárgépes vagy boltos játékok is, amelyeknél különféle játék élelmiszert vagy egyéb terméket lehet venni, azokkal lehet játszani. Ezek a tevékenységek náluk még nem tudatosak,

de segítenek abban, hogy azzá válhassanak. A játékok a nagyobbaknál is fontosak, és szerencsére már sok olyan társasjáték van, amely kifejezetten segíti a pénzügyi tudatosság kialakulását. Régi példa erre a *Gazdálkodj okosan!*, amit már az alsó tagozatos gyerekek is megértenek, de rengetegen szeretik a *Monopolyt* és a *Capitalt* is. Azok a telefonos játékok semmiképp nem szerencsések, amelyek arra épülnek, hogy pénzért – jellemzően pár dollárért – extrákat kaphatnak a gyerekek. Például különleges öltözéket a figuráknak, hatékonyabb fegyvereket. Ez egy fajta „bevetés”, egyrészt mert a néhány dollárból egyre több lesz, másrészt mert a gyerekek így arra szoknak rá, hogy fiktív dolgokra költik a valódi pénzt. Nem szerencsések a bevásárlóközpontok automatái sem, amelyek némi fémpénzért adnak ki véletlenszerűen kisebb játékokat. Ezek a többségében műanyag játékok értéktelenek és fölöslegesnek tűnhetnek, de a gyerekek számára nagyon vonzóak. Ha egy gyerek ilyesmit szeretne, jobb elmondani neki, hogy az arra költhető pénzt inkább félretesszük, és később veszünk számára olyan játékot, amire igazán vágyik. Ezzel is segíthetünk megérteni a pénz értékét és a takarékoság fogalmát.

HASZNOS SEGÍTSÉG

Ahogy a gyerekek növekednek, kialakul a számfogalmuk és egyre jobban értik a pénz értékét, be lehet őket vonni a család pénzügyi kérdéseibe is. „Ha mi magunk is tervezzük, és van költségvetésünk, akkor jó, ha a kicsik hallanak erről, tudják, hogy a szülők ilyesmire beszélnek. Ha már nagyobbak, segítséget is lehet kérni tőlük például úgy, hogy a számokat ők írják be a táblázatba, a számológépbe. Így a gyerekek egyre jobban bevonódnak a pénzügyi döntésekbe, észrevétlenül tanulják meg az anyagi kérdések kezelését” – magyarázza Csupor Éva. Az is hasznos, ha a család valamilyen háziállatot tart, és arról a kicsi gondoskodhat. Ehhez mindképpen tudatosság kell, hiszen ismerni kell az állat igényeit. Ez akár egy növénynél is így van, mert azt is locsolni kell. Egy kisebb állatkánál, például hörcsögnél vagy halnál az eleséget veheti akár a gyerek is a zsebpénzéből, bár az mindig a családi költségvetés függvénye. Egy nagyobb állat, például kutya ellátását valószínűleg már nem fedezi a gyermek zsebpénze. Ilyenkor a tápot értelemszerűen a szülő veszi (a gyerek néha vehet jutalomfalatokat), de annak beosztása, adagolása lehet a gyerkőc feladata. Ez mindenképp segíti azt, hogy előre tervezzen.

MI LEGYEN A ZSEBPÉNZZEL?

Sok család bizonytalan a zsebpénz kérdéskörében, hogy annak legyen-e jutalmazó szerepe, bármilyen konkrét funkciója. Az semmiképp nem szerencsés, ha a gyerek akkor kap ilyen juttatást, ha ötöst szerzett az iskolában, vagy kitűnő bizonyítvánnyal zárta a félévet. „A kutatók mind azt mutatják, hogy ez csak rövid távon hatékony. Hosszú távon nem alakul ki belső motiváció. A gyerektől ilyen módszerekkel éppen azt vesszük el, hogy pusztán az eredményére, a teljesítményére legyen büszke” – emeli ki a pszichológus. Ha ez a helyzet, akkor a gyerek szeme előtt csak az lebeg, hogy az ötösért pénzt kap, nem pedig az, hogy valamiben jól teljesít. Emiatt szerencsésebb, ha a zsebpénzt nem a tanulmányi eredményhez kötik, hanem a család költségvetéséhez igazítva tervezhetően adják. Ezzel a gyerek megtanulhatja, hogy mennyi ideig kell gyűjtenie például egy legóra, és rájöhet arra is, hogy ha menet közben a pénzét elkölti apróságokra, akkor csak később veheti meg a vágyott játékot. Megérthetik így azt is, hogy vannak dolgok, amikre várni kell, nem lehet mindent azonnal megszerezni.

NE TITKOLÓZZUNK

A csemetéknek az otthoni pénzügyekről konkrétan is lehet beszélni, így kerülve el azt, hogy irreális elképzeléseik legyenek a világról, a munkaerőpiacról. „Fiataloknál magam is tapasztalom, hogy elvárt kezdő fizetesként a valóságtól elrugaszkodott összegeket mondanak. A tényekkel emiatt is fontos időben szembesülniük, látni, hogy a családnak milyen bevételei, milyen kiadásai vannak. Ezzel kerülhető el, hogy pályakezdőként irreális elvárásaik legyenek, és például egyből valamilyen drága kocsit akarjanak venni” – magyarázza a pszichológus. Annak érdekében, hogy a fiatalok tisztában legyenek a realitásokkal, érdemes nekik azt is elárulni, hogy a szülők mennyit keresnek, mennyi pénzből gazdálkodnak. Persze nagy kérdés, hogy egy szülő mennyire mer ilyen kényes kérdéseket megosztani a gyerekekkel, mennyire tart attól, hogy az téma lesz például az iskolában. Emiatt fontos az ilyen információk tállását mindig a gyerek életkorához, habitusához illeszteni – tehát ahhoz, hogy mennyire kotyoghatja ki. A pénzügyekről való beszélgetésben megtapasztalhatja azt is, hogy ez egy olyan téma, amit nem osztunk meg bárkivel. Lehet például a hírek kapcsán beszélni arról, hogy Magyarországon mennyi az átlagfizetés, és ehhez képest anya vagy apa mennyit keres, és abból mennyit kell

mindenképpen elkölteniük egy hónapban. A gyerekek azt is érdemes megosztani, ha valamelyik szülő elveszti a munkáját, erről hazudni semmiképp nem tanácsos. Ha ezt eltitkolják, akkor a gyerekek nem lesz reális képe arról, hogy ilyesmi előfordulhat. Másrészt a titok megmagyarázhatatlan, fölösleges szorongást okoz a gyerekeknek. Nagyon fontos az is, hogy a lássák azt a folyamatot, hogy egy ilyen helyzetből ki lehet jönni, lehet változtatni, alkalmazkodni, új utakat keresni, egyszóval meg lehet küzdeni vele. Később akár pozitív emlékké válhat az a nehéz időszak, amikor apa vagy anya nem tudott dolgozni, elment pár hónapra pizzafutárnak, vagy éppen elment egy tanfolyamra, és új szakmát tanult. Mindemellett a saját szüleiéről is reálisabb képe alakul ki a gyerekeknek.

PÉNZÜGYEK ÉS ÖNISMERET

A serdülőkkel már a hiteleket is meg lehet ismertetni, el lehet nekik magyarázni, hogy a kölcsönök mit jelentenek, mire jók, mire nem valók. Ez fontos, mert sokszor még a felnőttek sem veszik komolyan, hogy igenis el kell olvasni az apró betűs részeket, a kamat mellett a teljes hiteldíjmutatót is nézni kell. A THM ismerete azért kulcskérdés, mert szemben a kamattal, az egy olyan egyetemes mutató, amelyből kiderül, hogy az adott kölcsön felvétele után az adósnak egy év alatt a tőkén túl mekkora összeget kell visszafizetnie. Az alapfogalmak mellett fontos az önismeret is. „Ez nem csak a gazdasági kérdéseknél, hanem mindenféle tervezésnél fontos. Akinek ugyanis jó az önismerete, az tudatosabban tudja élni az életét, akár a pénzügyekben is. Ha pedig egy családban a férj vagy a feleség jobban otthon van az ilyen kérdésekben, akkor szerencsésebb, ha ő kezeli azokat, a másik pedig olyan témákkal foglalkozik, amelyekben ő a jobb” – mondja Csupor Éva. Ehhez viszont arra van szükség, hogy az önismeret rendben legyen, mindenki tisztában legyen az erősségeivel és a gyengéivel, tudja, hogy mely képességeit kell fejlesztenie. Az erre való törekvés már gyerekkorban is erősíthető. Az első lépés ebben az lehet, ha mi magunk megpróbáljuk minél jobban megismerni saját gyerekünket, annak erősségeit, gyengeségeit, és nem az általunk elképzelt jövőt erőltetjük rá. Érdemes adott esetben pszichológus segítségét kérni akár a pályaválasztásban is, mert ő segíthet egy reális énkép kialakításában, amely mindenfajta tudatos tervezés alapja. ♦

SZÖVEG –
SZABÓ EMESE

JÁRVÁNYHELYZETBEN MEGEDZŐDVE

A koronavírus-járvány tavaszi startjának senki nem örült, de az első hullám során átélt szokatlan élethelyzetek legalább segíthettek abban, hogy átgondoljuk igényeinket, szokásainkat, szükségleteinket. Hogyan változott meg az életünk, és miként könnyítheti meg mindez a nehéz helyzetek átvészelését?

- ◆ Tavasszal és nyár elején hosszú időt töltöttünk házi karanténban, aki tehetett, otthonról dolgozott, a gyerekek sem jártak iskolába, óvodába. Mindez alaposan próbára tette a családokat, de egyben meg is edzette őket. „Március közepétől egy krízishelyzettel kellett megküzdenuünk, egy olyan szituációval, ami fölött nem volt kontrollunk, aminek nem tudtuk befolyásolni a kimenetelét. Nem láttuk azt sem, meddig fog tartani. Egy ilyen pszichológiai krízisállapottal az emberek jellemzően 4-6 hét alatt birkóznak meg, aki mentálisan amúgy egészséges, az ennyi idő alatt képes alkalmazkodni az új helyzethez” – mondja dr. Tóth Mónika Ditta tanácsadó szakpszichológus, a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézet egyetemi adjunktusa. Ezt láthattuk tavasszal, amikor a váratlan helyzet előállt, mindenki megijedt, de aztán megtanulta kezelni a szituációt.

MUNKA ÉS NYARALÁS

A járvány egyik legfeltűnőbb hozadéka, hogy olyan cégeknél is megjelent a home office, ahol korábban ezt elképzelhetetlennek tartották. Rengeteg helyen kiderült, hogy az új rendszernek – ha az rugalmas, és szabadon választható – több előnye van, mint hátránya, költséghatékonyabb is. „Minden kutatás azt mutatja, hogy ilyen esetben a home office növeli a munkavégzés hatékonyságát. Nem véletlen, hogy sok helyen a kijárási korlátozás után is meghagyták ezt a lehetőséget, legalábbis részben. Például hogy heti két napot otthonról lehet dolgozni. Így megspórolható az utazás, a tömegközlekedést vagy az autóval dugóban állás” – emeli ki szakértőnk. Ezzel ráadásul nemcsak a családra jut több idő, hanem csökken a környezetterhelés is, benzinre, munkahelyi étkezésre is kevesebbet kell költeni.

Változott az utazáshoz való hozzáállás is, sokan a járvány apropóján átgondolták, milyen kárt okoz az állandó repkedés. Erre Tóth Mónika a saját példáját is felhossa: ő maga is világotutazó volt, imádott messze menni, tavalyl több kisebb út mellett egy

Sok helyen éppen az összezártság segített megoldani az addig szőnyeg alá söpört problémékat.

hátizsákos vietnami körútra is elment. Viszont a karantén idején rádöbbedt: miért ne lehetne ezt a Börzsönyben megtenni, kevesebb terhet róva a környezetre? A járványhelyzet idején sokak fejében keringtek hasonló gondolatok, rengetegen döntöttek úgy, hogy inkább a hazai vidéket fedezik fel, nem mennek távoli tájakra, sok pénzt költsve repülőjegyre.

HIÁNYZÓ BESZÉLGETÉS

A karantén miatt elkezdtek jobban értékelni a személyes találkozásokat is, nem véletlenül. „Ezeket eddig természetesnek vettük, tudtuk, hogy bármikor összefuthatunk ismerősökkel, rokonokkal. Ugyanakkor az új helyzetben nagyobb értéke lett annak, hogy találkozhatunk velük” – mondja a pszichológus. Mindez az egyedülállóknál és időseknél halmozottan megjelent, náluk a magány hatalmas kihívás volt, de a kijárási korlátozás alatt azok is átértékelték életüket, akik családban élnek. „Noha az összezártság miatt kétségkívül nőtt a családon belüli erőszak, sok helyen éppen az összezártság segített megoldani a szőnyeg alá söpört problémékat, elhallgatott konfliktusokat, például az anyagi kérdéseket is. A párok beszélgetni kezdtek, nem a munkába menekültek, így sok dolgot meg tudtak oldani, előre tudtak lépni. Ahol a kapcsolat korábban jó volt, de a sok teendő miatt kevés időt tudtak együtt tölteni a családtagok, ott a karantén minőségivé tette az együttléteket, ráébresztette az embereket, hogy muszáj lenne több időt szakítaniuk egymásra.”

A karantén arra is rávette az embereket, hogy az évek óta halogatott otthoni teendőket, szortírozásokat végre elkezdjék, utolérjék magukat. Lefestették a kis beázásokat, befejezték a régóta tologatott apró munkákat, kerti feladatokat. Ezzel több pénz maradt a családi kasszában,

nem kellett tovább aggódni azon, hogy mikor sikerül találni egy szabad kapacitással rendelkező mesterembert. Ugyanakkor ez az időszak az esetleg régóta halogatott pénzügyi számvetésnek is kedvezett, és sokakból kikényszerítette, hogy átgondolják hosszabb távon is a lehetőségeiket.

HA ELVÉSZ A MUNKA

A járvány alatt sokan elvesztették az állásukat, aminek nem csak a családi költségvetésre volt rossz hatása, hanem az érintettek mentális állapotára is. „A munkanélküliség nemcsak a pénzhány miatt káros, hanem azért is, mert elvesznek a feladatok, eltűnik a rendszer a mindennapokból. Ez a lelki egészségre is negatívan hat, ezért ilyen helyzetben fontos lépni, feladatot keresni, akár mást is, mint ami az eredeti munka volt” – emeli ki pszichológus szakértőnk. Átmenetileg bárki elvállalhat új munkakört, legyen az ételkihordás, vagy egy testnevelőtanárnak online edzések tartása felnőtteknek. Sokaknak épp az ilyen új kihívások, átképzések jelentettek olyan sikerélményt, amiben az elmúlt években nem feltétlenül volt részük.

A járvánnyal kapcsolatos tapasztalatok összegzésekor persze nem szabad elfelejteni, hogy a miatta keletkező gazdasági károk még nem mind mutatkoztak meg, azok a második félévben, az utolsó negyedévben fognak jobban látszani. Viszont fontos, hogy a reményt megtartsuk, hogy higgyük, jövőre jobb lesz a helyzet. Másrészt tudatosítanunk kell: jelentős eredmény, hogy tavasszal és nyáron képesek voltunk együtt élni egy rettenetes helyzettel, elengedni a megszokott kényelmünket és szórakozásainkat, takarékosabban élni, távolságot tartani, maszkot hordani, és megelőzni azt, hogy a helyzet súlyosbodjon. ♦

SZÖVEG –
FEKETE FANNI

HOGY ÁLLUNK AZ ANYAGIAKKAL?

Milyen a magyarok pénzügyi tudatossága? Hogyan befolyásolta a magyar családok pénzhez való viszonyát a koronavírus, és hogyan készülhetünk fel egy hasonló krízishelyzetre? Hergár Eszter, a Magyar Nemzeti Bank igazgatója szerint fontos előre gondolkodni és már gyermekkorban megalapozni a pénzügyi tudatosságot.

- ◆ – **Hogyan változtatott a családok megélhetésén és tervezésén az elmúlt időszak?**

– A Magyar Nemzeti Bank, a Bankszövetség és a Diákhitel Központ által létrehozott Pénziránytű Alapítvány az OECD nemzetközi programjának keretében rendszeresen vizsgálja a felnőtt magyar lakosság pénzügyi tudatosságát és ismereteit; legutóbb 2020 májusában, a koronavírus járvány időszakában készült ilyen módszerű vizsgálat. Idén elsősorban a megélhetési gondok feltérképezésére, a pénzhiány átveszelésének eszközeire és a váratlan kiadások fedezésének képességére fókuszáltunk. A kutatás során megvizsgáltuk, hogy a magyar háztartások mennyire tudatosan tervezik pénzügyeiket, vagyis készítene-e költségvetést, mit tesznek váratlan kiadások felmerülése esetén, tudják-e fedezni jövedelmükből megélhetési költségeiket, és milyen eszközeik, megoldásaik vannak arra, hogy kijöjjenek a pénzükből. 2018-ban 10-ből 2 háztartás, míg jelenleg 10-ből 4 háztartás készít költségvetést, azaz ennyien osztják be jövedelmüket aszerint, hogy mennyit fordíthatnak különböző költsékre, megtakarításokra vagy számlák kifizetésére. Az elmúlt két évben ugrásszerűen nőtt tehát a pénzügyeiket tudatosan tervezők aránya. Ehhez a kedvezőnek mondható tendenciához azonban valószínűleg jelentősen hozzájárult a koronavírus által okozott pénzügyi bizonytalanság, illetve több esetben akár az anyagi krízishelyzet is. A kutatásunk eredményeiből az is kiderült, hogy az elmúlt egy évben a 18-69 éves lakosság valamivel több mint egyötöd része szembesült megélhetési problémákkal.

KÖLTSÉGVETÉST KÉSZÍTŐ HÁZTARTÁSOK ARÁNYA

2018

2020

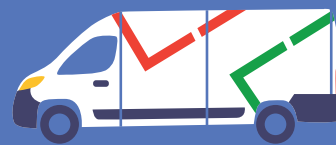

2

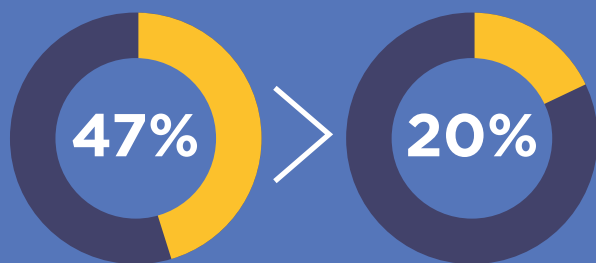
hónap

33

település

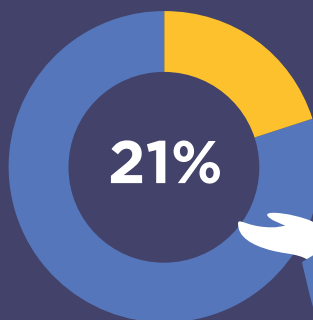

Kormányablakbusz

CSÖKKENT AZOK ARÁNYA
AKIK A CSALÁDJUKTÓL
VAGY BARÁTAIKTÓL
KÉRTEK KÖLCSÖN.

MEGÉLHETÉSI PROBLÉMÁKKAL SZEMBESÜLTEK ARÁNYA AZ ELMÚLT 1 ÉVBEN

A 18–69 éves lakosság
valamivel több mint egyötöd
része szembesült megélhetési
problémákkal.

– Jövedelemkiesés esetén mi segíthet a családoknak talpra állni?

– A pénzügyi problémák megoldásának leggyakrabban alkalmazott módszere a kiadások csökkentése, tízből hat megélhetési gonddal küzdő háztartás tett így. Csökkent azok aránya (47-ről 20%-ra), akik a családjuktól vagy barátaitól kértek kölcsön. Kedvező tendencia, és a növekvő tudatosság jeleként értelmezhetjük, hogy válság esetén a családi költségvetés egyensúlyának visszaállítására az első megoldás a költségek jelentős visszafogása, és nem a bevételek növelése, akár kölcsön vagy hitel felvételén keresztül.

– Kutatásuk eredményei azt mutatják, a magyar lakosság pénzügyi ismeretei és pénzügyi szokásai a nemzetközi átlagnak megfelelőek, illetve átlag feletti, azonban pénzügyi magatartása, azaz ismereteinek alkalmazása valamivel az átlag alatt áll. Hogyan lehetne növelni a magyarok tudatosságát?

– A legkevésbé előrelátóak az alacsonyabb iskolai végzettséggel, alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők, a Kelet-Magyarországon és a kisebb településeken élő emberek, életkor tekintetében pedig az 50-69 éves lakosság. A pénzügyi problémák az alacsonyabb végzettségűeket érintik leginkább, tehát itt a legtöbb a tennivaló.

Konjunktúra idején lazul, míg válság idején erősödik a pénzügyi tudatosság, pedig a gazdasági ciklusok sokszor előre nem látható hatásaival minden háztartásnak érdemes számolnia.

Fontos az alapvető ismeretek elsajátítása, az oktatási programoknak azonban a képességek fejlesztésére és a tervező magatartás kialakítására is koncentrálniuk kell. Pénzügyi tájékoztató tevékenysége során az MNB kiemelt figyelmet fordít a sérülékeny társadalmi csoportokra. Ezt szem előtt tartva 2019-ben együttműködött a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatallal és a Pénzügyi Békéltető Testülettel. Ennek eredményeként a Kormányablakbusszal két hónap alatt 33 olyan településre jutottak el a Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózat munkatársai, amelynek lakosai számára problémát jelentene egy-egy távolabbi megyeszékhelyen működő iroda vagy egy kihelyezett tanácsadós felkeresése.

A 2010 és 2020 között végzett kutatásaink arra világítanak rá, hogy a magyar háztartások pénzügyi tudása, magatartása nem képes ellensúlyozni a gazdasági ciklusok hatásait. A magyar lakosság az elmúlt tíz évben tapasztalt életszínvonal-emelkedés mellett a pénzügyeit tekintve egyre kevésbé volt gondos és előrelátó. Azt látjuk, hogy konjunktúra idején lazul, míg válság idején erősödik a pénzügyi tudatosság, pedig a gazdasági ciklusok sokszor előre nem látható hatásaival minden háztartásnak érdemes számolnia. A pénzügyi kultúra fejlesztése akkor igazán hatékony, ha már kisiskolás korban, tudatosan építkezve kezdődik meg a pénzügyi magatartás- és szemléletformálás.

– Hogyan tehetik befogadhatóbbá a szülők a gyerekeik számára a témát?

– Nagy segítséget jelenthet nekik a Pénziránytű Alapítvány komplex, az általános- és középiskolásokat, valamint tanáraikat célzó oktatási tartalmi és programjai. Tananyagaink, képzéseink, játékaink már az általános iskola 3. osztályától egészen érettségiig a diákok és pedagógusaik rendelkezésére állnak. Az Alapítvány iskolahálózatai segítségével több tízezer tanuló és több ezer pedagógust ért már el a korosztályok igényeire szabott játékaival, versenyeivel, pályázataival, képzéseivel; abból a tankönyvből pedig, amelyet a szakgimnáziumok 10. évfolyamán kötelező pénzügyi és vállalkozói ismeretek tantárgyához szerkesztett, rengeteg diák tanul pénzügyi ismereteket tanulságos hétköznapi esetek feldolgozásával. Több mint 400 000 középiskolás diákhoz jutottak el a történelem és matematika tantárgyakba integrálható, gyakorlatias pénzügyi és gazdasági tudást közvetítő munkafüzetek, amelyeket az MNB támogatásának köszönhetően a következő tanévben is ingyenesen kapnak meg a 9. és 12. évfolyamokat megkezdő diákok. Felkészültünk a digitális oktatás kihívásaira is, a pedagógusok munkáját E-learning portál, online képzések és tantárgyanként rendszerezett digitális tartalmak segítik. Emellett digitális felületeket és közösségimédia-csatornákat hoztunk létre, amelyeken keresztül napi szinten megújuló, érdekes tartalmak állnak a pedagógusok és a diákok rendelkezésére.

– A digitalizációra reflektál az MNB Pénzügyi Navigátor Programja is.

– A mindennapi életben hasznos pénzügyi fogyasztó-védelmi információk hatékony, közérthető átadására kialakított, Pénzügyi Navigátor néven elérhető eszközrendszer tájékoztató füzetsorozatból, egyperces és hosszabb oktatófilmekből, honlapból, termékválasztást segítő kereső és összehasonlító alkalmazásokból, valamint mobilapplikációból áll. A tudatos pénzügyi magatartást, felelős pénzügyi döntést segítő információk a Pénzügyi Navigátor önálló weboldalán érhetők el, ami több száz cikkben, tartalomban és letölthető tájékoztató anyagban részletezi a különböző pénzügyi szolgáltatások és termékek jellemzőit, hangsúlyozza a tájékoztató, valamint termék- és szolgáltató-összehasonlítás jelentőségét. Ezt segítő különféle kereső és összehasonlító alkalmazások érhetők el a honlapról, amelyek függetlenek a szolgáltatóktól, adataikat a piaci szereplők adatközlési kötelezettsége keretében megadott információkból nyerik, továbbá tájékoztatóval szolgálnak az engedéllyel rendelkező szolgáltatókról. Mindezek a tartalmak mobilplatformon is elérhetők, a Pénzügyi Navigátor mobilapplikáció többek között friss hírekkel és árfolyamadatokkal, az online alkalmazások beágyazott verzióival, ügyfélszolgálati időpontfoglalóval, valamint pénzügyi szótárral segíti a kényelmes, gyors pénzügyi tájékozódást.

Ugyanakkor több nemzetközi és hazai felmérés is alátámasztja, hogy a digitális csatornák egyre növekvő jelentősége mellett a fogyasztók széles köre még mindig nyomtatott kiadványokból tájékozódik. Ezért az MNB egy többrészes, tematikus füzetsorozatot jelentetett meg, témakörei nagy részéről kisfilmeket is készültünk. Az „Egypercesek a pénzügyi tudatosságról” című húszrészes sorozat epizódjai online közzétételre, közönségi médiában történő terjesztésre, valamint társadalmi célú reklámként televíziós sugárzásra alkalmasak, míg a hosszabb, 3-5 perces változatok részletesebben dolgozzák fel a témákat, oktatási segédanyagként is használhatók. Valamennyi videó tartalom elérhető az MNB YouTube-csatornáján.

– A program mellett országos pénzügyi tanácsadó hálózatot is indítottak. Milyen kérdésekben keresi fel irodáikat a lakosság leggyakrabban?

– A tudatos fogyasztói társadalom kialakításának feltétele, hogy a megbízható információk a lehető legszélesebb társadalmi körhöz jussanak el. A tartalomgyártás mellett ezért az MNB igyekszik az információkat át is adni, bővíteni a meghatározott célközönség pénzügyi ismereteit. Ennek érdekében civil szervezetekkel alakított ki együttműködések. Ezek egyik első és egyik legfontosabb kezdeményezése a civil szervezetek számára kiírt, országos pénzügyi tanácsadó hálózat kialakítása volt. Mivel az MNB budapesti ügyfélszolgálattal rendelkezik, a hálózat célja többek között az, hogy általa vidéki nagyvárosokban is elérhető legyenek közel ugyanazok a szolgáltatások, mint amilyenekkel az MNB ügyfélszolgálatát kereshetik fel a fogyasztók. A pályázaton nyertes civil partnerek megyeszékhelyeken üzemeltetnek irodát, ingyenes tanácsadást nyújtanak a fogyasztóknak, emellett pedig további városokban szerveznek rendszeres kitelepüléseket. Tapasztalatunk szerint leggyakrabban a hitelekkel kapcsolatban kérnek segítséget a minket felkeresők, és sokan vannak olyanok is, akik egy-egy hivatalos értesítés értelmezésében kérnek iránymutatást. A Pénzügyi Navigátor Tanácsadó Irodahálózat munkatársai az ingyenes tanácsadások alkalmával részletes tájékoztatást nyújtanak a különböző szolgáltatások jellemzőiről, az egyes konstrukciók előnyeiről és kockázatairól, és értelmezik az egyedi szerződéseket. Segítenek továbbá a hivatalos dokumentumok, kérelmek megfogalmazásában és benyújtásában, illetve a megfelelő fórumokhoz irányítják a panaszos ügyekkel hozzájuk fordulókat. Szakértőik rendszeresen tartanak előadásokat egyéb helyszíneken, így vállalati rendezvények, oktatások, munkahelyi képzések keretében. A hálózat szakmai színvonalát az MNB szavatolja, a tanácsadók felkészültségét rendszeres továbbképzésekkel és vizsgákkal garantálja. ♦